

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

генерал-майор

19.04.2018

І.В. ТОЛОК

ПРОГРАМА

**додаткового вступного іспиту до ад'юнктури зі спеціальності
081 – ПРАВО**

Обговорено на засіданні кафедри правового
забезпечення Військового інституту Київського
національного університету імені Тараса Шевченка
05.04.2018

Протокол № 15

Затверджено Вченою Радою Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка
19.04.2018

Протокол № 8

Київ-2018

Додатковий вступний іспит може бути призначений вступникам, які вступають до аспірантури (ад'юнктури) з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста).

Додатковий вступний іспит передує вступним іспитам з іноземної мови та спеціальності.

Програма додаткового іспиту відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів для вступу до ад'юнктури.

На основі цієї програми складається перелік питань додаткового іспиту і формуються екзаменаційні білети.

Розділ 1. Предмет загальної теорії держави і права

Поняття та система юридичної науки. Загальна теорія держави і права як фундаментальна наука: поняття та риси. Предмет загальної теорії держави і права, його структура. Функції загальної теорії держави і права.

Розділ 2. Методологія правової науки

Методологія і методи в пізнанні держави і права. Загальні (філософські) підходи до дослідження держави і права. Загальнонаукові методи пізнання держави і права. Спеціальні та власні методи правознавства.

Розділ 3. Загальна теорія держави і права в системі суспільних і юридичних наук

Загальна теорія держави і права та суспільні науки. Загальна теорія держави і права в системі юридичних наук. Формування загальної теорії держави і права як самостійної науки. Загальна теорія держави і права як навчальна дисципліна, її завдання та система.

Розділ 4. Походження держави і права

Теорії походження держави і права. Публічна влада і нормативне регулювання в первісній общині. Загальні закономірності виникнення держави і права. Ознаки держави, що відрізняють її від самоврядування первісної общини. Ознаки права, що відрізняють його від соціальних норм первісної общини.

Розділ 5. Поняття, функції та форми держави

Поняття та ознаки держави. Державна влада: поняття і елементи. Державний суверенітет. Типологія держави.

Поняття функцій держави. Класифікація функцій держави. Внутрішні функції держави. Зовнішні функції держави

Поняття і структура форми держави. Форма державного правління. Форма державного устрою. Державно-правовий режим. Міжнародні об'єднання держав.

Розділ 6. Механізм держави і державний апарат

Механізм держави і його структура. Поняття державного апарату. Державні органи та їх види. Принципи організації і діяльності державного апарату. Поділ державної влади. Загальна характеристика і функції органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Організація влади на місцях. Взаємодія місцевих державних органів і органів місцевого самоврядування. Державна служба та її види. Державний службовець, посадова особа.

Розділ 7. Поняття права та його місце в системі соціального регулювання

Основні підходи до праворозуміння. Поняття права. Ознаки права. Право і його зовнішні форми. Функції права. Цінність права

Поняття, загальні риси і види соціальних норм. Право і мораль. Право і політичні норми. Право і релігійні норми. Корпоративні норми, їх особливості і взаємодія з правом. Право і технічні норми.

Розділ 8. Формування права та його джерела

Правоутворення: поняття та етапи. Поняття форми права. Співвідношення форми і джерела права. Правовий звичай. Судовий прецедент і судова практика як джерела права. Нормативно-правовий договір. Нормативно-правовий акт. Загальні принципи права та правова доктрина як джерела права.

Розділ 9. Принципи права

Поняття, риси та класифікація принципів права. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права. Загальні принципи права. Галузеві та міжгалузеві принципи права. Принципи правових інститутів.

Розділ 10. Правове регулювання суспільних відносин

Поняття правового регулювання суспільних відносин. Способи, методи та типи правового регулювання. Правовий режим. Види правового регулювання. Механізм правового регулювання суспільних відносин. Ефективність правового регулювання.

Розділ 11. Норми права

Поняття та загальні ознаки норм права. Види норм права. Структура норми права. Спеціалізовані норми права: природа, особливості та значення в правовому регулюванні. Співвідношення норми права і припису статті нормативно-правового акта.

Розділ 12. Система права та система законодавства

Поняття і структура системи права. Публічне і приватне право. Загальна характеристика галузей та інститутів права. Поняття системи законодавства, її співвідношення з системою права. Структура системи законодавства. Чинники формування та розвитку системи законодавства. Співвідношення норм міжнародного і національного права.

Розділ 13. Нормативно-правові акти

Нормотворчість: поняття, функції, принципи. Стадії створення нормативно-правових актів. Поняття та ознаки нормативно-правового акта. Поняття, ознаки, види законів. Підзаконні нормативно-правові акти. Дія нормативно-правових актів у часі. Дія нормативно-правових актів у просторі і за колом осіб.

Розділ 14. Нормотворча техніка

Нормотворча техніка як різновид юридичної техніки. Нормотворча техніка: поняття, елементи, види. Законодавча техніка.

Розділ 15. Систематизація нормативно-правових актів

Поняття систематизації нормативно-правових актів. Облік, інкорпорація та консолідація як форми систематизації нормативно-правових актів. Кодифікація та створення зводу законів як особливі змістовні форми систематизації нормативно-правових актів.

Розділ 16. Юридичні колізії

Поняття юридичних колізій та їх види. Колізії в законодавстві, їх види. Способи зменшення колізійності законодавства.

Розділ 17. Правові відносини

Поняття та риси правових відносин. Види правових відносин. Суб'єкти правових відносин, їх види. Правосуб'єктність. Поняття і види об'єктів правових відносин. Суб'єктивні права, правомочність та юридичні обов'язки суб'єктів права. Юридичні факти.

Розділ 18. Правова поведінка.

Поняття і види правової поведінки. Правомірна поведінка. Поняття правопорушення, його ознаки. Юридичний склад правопорушення. Види правопорушень. Причини правопорушень.

Розділ 19. Юридична відповідальність

Поняття юридичної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Цілі і функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності.

Розділ 20. Юридична діяльність

Поняття та ознаки юридичної діяльності. Структура юридичної діяльності. Правові форми діяльності органів держави. Юридичний процес.

Розділ 21. Застосування норм права

Поняття реалізації правових норм. Застосування норм права як специфічна форма його реалізації. Стадії застосування нормативних приписів. Основні вимоги до правильного застосування нормативних приписів. Акти правозастосування, їх види. Прогалини в законодавстві і засоби їх заповнення та усунення.

Розділ 22. Тлумачення норм права

Поняття тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Офіційне і неофіційне тлумачення норм права. Правотлумачні (інтерпретаційні) акти, їх види. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту.

Розділ 23. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина

Поняття прав і свобод людини і громадянина. Їх загальна характеристика. Права і свободи людини і громадянина в їх історичному розвитку. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Їх система в Конституції України 1996 року. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в демократичній, правовій державі. Юридичні обов'язки людини і громадянина. Їх види.

Розділ 24. Громадянське суспільство і держава

Формування концепції громадянського суспільства. Поняття та ознаки громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства. Становлення громадянського суспільства в Україні.

Розділ 25. Політична система громадянського суспільства

Поняття та структура політичної системи громадянського суспільства. Держава та політичні партії в політичній системі громадянського суспільства. Політичні партії: правове регулювання статусу та діяльності.

Розділ 26. Демократична держава

Демократія як форма реалізації народовладдя. Форми та інститути демократії як прояв державної влади. Принципи демократії – основа організації і функціонування державної влади. Функції демократії. Демократія і самоврядування.

Розділ 27. Правова, соціальна держава

Концепція правової держави: виникнення та розвиток. Поняття і ознаки правової держави. Верховенство права. Верховенство права і законність. Поняття правопорядку. Поняття і ознаки соціальної держави. Шляхи формування соціальної, правової держави в Україні.

Розділ 28. Правова свідомість

Поняття, структура та функції правосвідомості. Види правосвідомості. Правосвідомість і право. Поняття та види деформації правосвідомості. Правовий нігілізм.

Розділ 29. Правова культура суспільства

Поняття правової культури. Види та типи правових культур. Правова культура особистості. Правова культура суспільства. Правова субкультура і правова контркультура.

Розділ 30. Правова система суспільства

Поняття та структура правової системи. Загальна характеристика правових систем сучасності. Наступність у правовій системі суспільства. Становлення та розвиток правової системи України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права: пер. з англ. Р. Семківа. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 385 с.
2. Бержель Ж.-Л. Общая теория права: пер. с франц. Москва: Nota bene, 2000. 576 с.
3. Берман Г. Дж. Западная традиция права: эпоха формирования: Пер. с англ. 2-е изд. Москва: Изд-во МГУ: ИНФРА-М-НОРМА, 1989. 624 с.

4. Битяк Ю.П., Яковюк І.В., Петришин О.В. та ін. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: Монографія Харків: Право, 2007. 248 с.
5. Бусова Н.А. Модернизация, рациональность и право. Харьков: Прометей-Прес, 2004. 352 с.
6. Гаєк Ф. А. Конституція свободи: Пер. з англ. Львів: Літопис, 2004. 556 с.
7. Галуцько В.В., Пономаренко Г.О., Шкарупа В.К. теорія держави і права: Навчальний посібник. Херсон: ВАТ «ХМД», 2010. 280 с.
8. Галуцько В.В. Правознавство: навчальний посібник: (в 6 частинах. Ч.1). Київ: Університет «Україна», 2013. 349 с.
9. Галуцько В.В., Долгий С.А., Рудич М.В., Сердюк В.П., Терещенко А.Л., Фаст О.О. Правознавство: професійний курс: навчальний посібник. Київ: Університет «Україна», 2013. 200 с.
10. Галуцько В.В., Милько В.І. Людина і держава: монографія. Київ: Університет «Україна», 2014. 158 с.
11. Герасіна Л.М., Данильян О.Г., Панов М.І. та ін. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: Монографія Харків: Право, 2008. 320 с.
12. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації: Пер. з нім. Київ: ППС-2002, 2007. 436 с.
13. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности: Пер. с франц. Москва: Междунар. отношения, 1960. 400 с.
14. Дашковська О.Р. Жінка як суб'єкт права в аспекті гендерної рівності. Харків: Право, 2005. 224 с.
15. Дворкін Р. Серйозний погляд на права: Пер. з англ. Київ: Основи, 2000. 519 с.
16. Заєць А.П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. Київ: Парламент. вид-во, 1999. 247 с.
17. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Вступ до теорії правових систем: Монографія. Київ: Юрид. думка, 2006. 432 с.
18. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, прав. конструкції та наук. концепції): навч. посіб. Київ: Юрінком інтер, 2008. 400 с.
19. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
20. Кельзен Г. Чисте правознавство: 3 дод.: Проблема справедливості: Пер. з нім. Київ: Юніверс, 2004. 496 с.
21. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права: Підручник. Київ: Кондор, 2008. 477 с.
22. Козюбра М. Загальнотеоретична юриспруденція: радянська традиція іа європейська перспектива. Українське право. № 1 (18). 2005.
23. Колодій А.М. Принципи права України. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
24. Копейчиков В.В. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 320 с.
25. Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник. 3-тє вид., змін. й доп. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 247 с.
26. Летнянчин Л.І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики: Монографія Харків: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. 256 с.

27. Ллойд Д. Идея права: Пер. с англ. Москва: Югона, 2000. 416 с.
28. Лук'янов Д.В. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання): Монографія Харків: Право, 2007. 320 с.
29. Максимов С.И. Правовая реальность: опыт философского осмысления. Харьков: Право, 2002. 328 с.
30. Оборотов Ю.М., Крестовська Н.М., Крижанівський А.Ф., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: Державний іспит: Навч. посіб. Харків: Одиссей, 2007. 256 с.
31. Оборотов Ю.М. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права): Монографія. Одеса: Юрид. літ., 2002. 280 с.
32. Петришин А. В. Государственная служба: Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ Харків: Факт, 1998. 168 с.
33. Погребняк С.Л. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): Монографія. Х.: Право. 240 с.
34. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб. Вид. 10-те, доп. Львів: Край, 2008. 224 с.
35. Радбрух Г. Елементарний курс філософії права. Філософія права: Пер. з нім. Київ: Тандем, 2006. С. 137–247.
36. Рулан Н. Историческое введение в право: Пер. с франц. М.: Nota bene, 2005. 672 с.
37. Свобода і закон / Бруно Леони: Пер. з англ. В. Кашкина; под ред. А. Куряева. М.: ИРИСЭН, 2008. 308 с.
38. Сердюк О.В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права. Монографія. Харків: Яшма, 2007. 320 с.
39. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Харків: Консум, 2006. 656 с.
40. Скрипнюк О.В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії та практики. До 10-річчя незалежності України. Монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. 600 с.
41. Словарь терминов по теории государства и права / Под общ. ред. Панова Н.И. Изд. 2-е, доп. и испр. Харьков: Основа, 1997. 180 с.
42. Тацій В.Я., Битяк Ю.П., Грошевий Ю.М. Конституція України: Наук.-практ. комент. Харків: Право, 2003. 808 с.
43. Філософія права: Пер. з англ. За ред. Дж. Фейнберга, Дж. Коулмена. Київ: Основи, 2007. 1256 с.
44. Фуллер Лон Л. Мораль права: Пер. з англ. Київ: Сфера, 1999. 232 с.
45. Харт Х. Л. А. Концепція права: Пер. з англ. Київ: Сфера, 1998. 236 с.
46. Хаустова М.Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні. Харків: Право, 2008. 160 с.
47. Цвик М.В. Теория социалистической демократии: Государственно- правовые аспекты. Київ: Вища шк., 1986. 160 с.
48. Цвик М.В., Петришин О.В., Авраменко Л.В. та ін. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. Харків: Право, 2009. 584 с.
49. Циппеліус Р. Юридична методологія: Пер. з нім. Київ: Реферат, 2004. 176 с.
50. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. Київ: Реферат, 2007. 640 с.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗНАНЬ
на додатковому вступному іспиті до ад'юнктури за спеціальністю
081 – ПРАВО

Оцінювання знань відбувається за двобальною шкалою: "зараховано" або "не зараховано".

У тому випадку, коли за додаткове вступне випробування вступник отримав оцінку "не зараховано", він не допускається до наступного вступного іспиту і позбавляється права брати участь у конкурсі.

Начальник кафедри правового забезпечення
доктор юридичних наук, доцент

полковник   І.М. КОРОПАТНІК

ПРОГРАМУ РОЗРОБИЛИ:

кандидат юридичних наук
полковник юст.   О.О. ГУЩИН

кандидат юридичних наук

О.М. БЕРИСЛАВСЬКА